

КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА КОРОТКОСТРОКОВОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ПОПИТУ НА ПРОФЕСІЇ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Пахомов І.В., старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

В умовах повоєнного відновлення України великого значення набуває комплексна система короткострокового прогнозування попиту на професії, яку здійснює Державна служба зайнятості. Її фахівцями були визначені низка професій та спеціальностей, які мають попит на ринку праці. Усі вони були включені до державної програми «Ваучер на навчання».

Ваучер – це документ, який дає право безоплатно здобути освіту за затвердженим переліком професій та спеціальностей. Вартість ваучера встановлюється в межах вартості навчання і не може перевищувати десятикратний розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Поточна максимальна вартість його складає 26 840 грн. Оплачує ваучер Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Щоб отримати ваучер на навчання, необхідно подати заявку он-лайн або звернутися до найближчого Центру зайнятості.

Законодавством визначені категорії осіб, які мають право на отримання ваучера – громадяни, які мають професійно-технічну чи вищу освіту, незареєстровані в службі зайнятості та: вік яких становить 45 та більше років, а страховий стаж є не меншим 15-ти років; які були звільнені з військової служби та служби в органах внутрішніх справ у зв'язку із скороченням чисельності штату або за станом здоров'я до досягнення пенсійного віку, за наявності вислуги не менше 10 років, які не набули права на пенсію; звільнені з військової служби після участі у проведенні АТО/ООС до досягнення пенсійного віку; внутрішньо переміщені особи за відсутності підходящої роботи; які у період дії

воєнного стану отримали поранення внаслідок військової агресії; особи, стосовно яких встановлено факт позбавлення свободи внаслідок збройної агресії проти України (ст. 30 Закону України «Про зайнятість населення»).

Тобто, отримати ваучер на навчання можуть категорії громадян, які мають певні заслуги перед державою, і які завдяки здобуттю професійної (професійно-технічної) або вищої освіти можуть стати більш конкурентоспроможними на ринку праці.

Механізм видачі ваучерів на навчання регламентуються «Порядком видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці», який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 207 від 12.03.2013 року. Згідно цього Порядку, зарахування особи на навчання на підставі ваучера здійснюється закладами освіти. Договір про навчання укладається між закладом освіти та особою протягом 90 днів після видачі ваучера.

Перелік професій, спеціальностей, для навчання за якими може бути виданий ваучер, затверджується Наказом міністерства економіки України № 2040 від 11.04.2023 року. Таких професій та спеціальностей нараховується 123. Серед них переважають робітничі професії, які потребують професійної (професійно-технічної) освіти (55%). Спеціальностей, які потребують вищої освіти, значно менше, і серед них переважають технічні, інженерні (45%). Перелік цих професій та спеціальностей не випадковий: вони є найбільш потрібними на ринку праці, більшість вакансій у Службі зайнятості населення саме з них.

Серед робітничих професій переважають кваліфіковані робітники промислової галузі: «верстатник», «газорізальник», «електрогазоварник», «електромонтер», «зварник», «монтажник», «налагоджувальник та оператор верстатів», «слюсар», «столяр», «токарь» та «фрезерувальник».

Також ваучер можна отримати на здобуття професій, пов'язаних з транспортною сферою: «водій», «дорожній робітник», «машиніст», «монтер

колії», «оглядач вагонів», «помічник машиніста», «провідник», «регулювальник швидкості руху вагонів», «складач поїздів» та «черговий по переїзду».

В умовах повоєнної відбудови України великого значення набувають будівельні професії, на здобуття яких також можна отримати ваучер: «бетоняр», «лицювальник-плиточник», «маляр», «муляр», «покрівельник» та «штукатур»; а також професії, пов'язані зі сферою обслуговування: «взуттьовик», «закрійник», «кухар», «кондитер», «кравець», «оператор котельні», «охоронник», «продавець», «прийомоздавальник вантажу», «комірник» та «швачка». Деякі зі спеціальностей сфери обслуговування можна здобути у закладах вищої освіти: «туризм і рекреація», «маркетинг» та «підприємництво та торгівля».

У зв'язку з необхідністю відродження сільського господарства України ваучер також можна отримати на деякі з них: «бджоляр», «плодоовочівник» та «тракторист». Крім того, ваучер надається також на спеціальності: «агрономія», «біотехнології» та «ветеринарна медицина», «технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», «харчові технології», які можна здобути у закладах вищої освіти.

Спеціальностей, які передбачають здобуття вищої освіти за ваучером, також досить багато (45% з усіх професій та спеціальностей).

Більшість з них пов'язані з інженерно-промисловими спеціальностями, які можна здобути у закладах вищої освіти: «автоматизація», «автомобільний та залізничний транспорт», «гірництво», «деревобробні та меблеві технології», «електроенергетика», «електротехніка та електромеханіка», «енергетичне машинобудування», «мікро- та наносистемна техніка озброєння та військова техніка» та «теплоенергетика».

Також великого значення набувають спеціальності, пов'язані з діджиталізацією: «комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка», «інженерія програмного забезпечення», «інформаційні системи та технології», «кібербезпека та захист інформації», «комп'ютерні науки» та «системний аналіз».

В умовах повоєнного відновлення України особливої актуальності набувають будівельні спеціальності, на здобуття яких також можна отримати ваучер: «архітектура», «будівництво», «геодезія та землеустрій», «дизайн» та «менеджер (управитель) житлового будинку (групи будинків)»,

Велике значення мають і педагогічні спеціальності, які дозволяють формувати компетентності здобувачів освіти. Тому ваучер надається на наступні педагогічні спеціальності: «дошкільна освіта», «середня освіта» («вчитель математики», «вчитель фізики», «вчитель хімії», «вчитель української мови і літератури»), «професійна освіта» (за спеціалізаціями) та «фізична культура і спорт».

Враховуючи напружений психологічний стан та необхідність вирішення соціальних проблем більшості населення України, ваучер також надається на здобуття спеціальності «психологія» та «медична психологія», «соціальна робота» та «соціальне забезпечення».

Погіршення стану здоров'я значної частки громадян України потребують покращення системи медичного обслуговування, тому ваучер надається на здобуття професії «медична сестра» та «екстрений медичний технік», а також на здобуття спеціальностей: «медицина», «медсестринство», «терапія та реабілітація», «фармація», «технології медичної діагностики та лікування». В наш час важко переоцінити необхідність цивільної безпеки населення України, тому ваучер передбачено також для здобуття спеціальності «цивільна безпека».

Також на сайті Міністерства освіти і науки України міститься перелік закладів освіти, які мають право здійснювати діяльність на рівнях вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти, для навчання в яких може бути виданий ваучер.

Одним з них є Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, який надає можливість здобуття вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» за спеціальністю «Психологія».

Таким чином, отримання ваучеру на здобуття освіти дозволяє низці категорій громадян України здобути безкоштовну професійну (професійно-технічну) або вищу освіту за професіями та спеціальностями, конкурентоспроможними на ринку праці України.